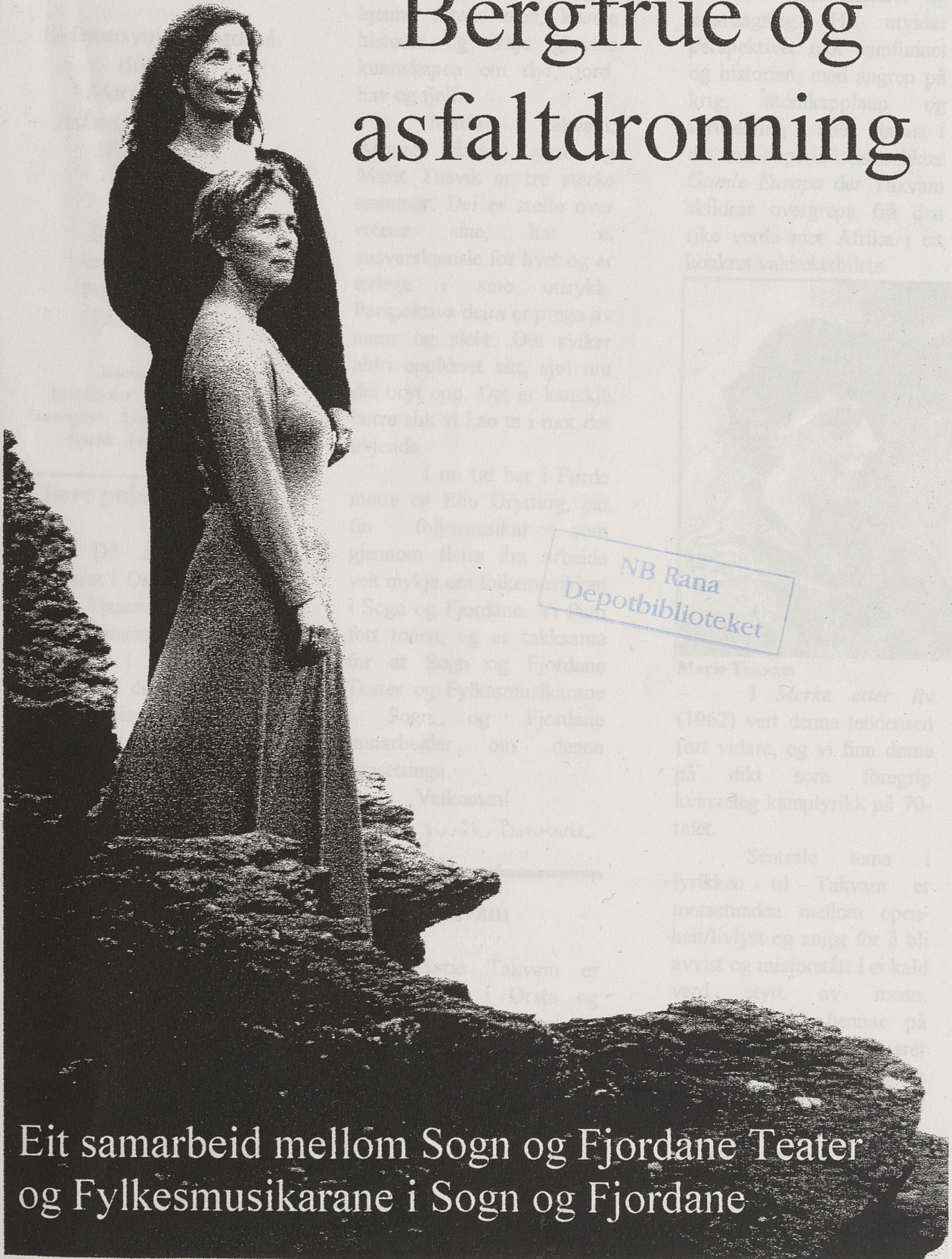

Bergfrue og asfaltdronning

NB Rana
Depotbiblioteket

Eit samarbeid mellom Sogn og Fjordane Teater
og Fylkesmusikarane i Sogn og Fjordane

«Bergfrue og asfaltdronning»

Ei framsyning bygd på dikt av:

Marie Takvam
Aslaug Låstad Lygre
Marit Tusvik

Skodespelar:

Jannik Bonnevie

Folkemusikar:

Elin Grytting

Konsulentar:

Instruktør: Mette Brantzeg
Scenograf: John Kristian Alsaker
Språk: Terje Lyngstad

Kjære publikum!

Då eg byrja på gymnaset i Oslo, kom det ei jente i klassen som var frå Førde. Sommaren etter vitja eg henne i Førde. Faren hennar var distriktslege, og vi fekk reise med han til ulike stader. M.a. hugsar eg godt at vi vitja Engel Astrup på Astruptunet.

No er eg igjen i Førde. Har ein først opplevd naturen her i Sogn og Fjordane, vil ein attende. Himmel, fjell og hav kjem nærare. Lys og mørke, vind og stille får større plass.

Det er ei stor glede å presentere tre kvinnelege diktarar som kjenner miljøet frå barndomen, som veit kva livet i ei bygd inneber på godt og vondt. Det skal mot til for å bryte opp og det skal mot til for å bli. Ofte har ein ikkje noko val, ein må bu der det finst levebrød.

No har fjernsynet og datamaskina inntatt heimane,

og ulikskapen mellom by og land vert etterkvart mindre. Då trur eg det er viktig å kjenne røtene sine, kjenne historia og ikkje gløyme kunnskapen om dyr, jord, hav og fjell.

Marie Takvam, Aslaug Låstad Lygre og Marit Tusvik er tre sterke stemmer. Dei er stolte over røtene sine, har ei ansvarskjensle for livet og er ærlege i sine uttrykk. Perspektiva deira er prega av natur og slekt. Dei sviker aldri opphavet sitt, sjøl om dei bryt opp. Det er kanskje berre slik vi kan ta i mot det ukjende.

I mi tid her i Førde møtte eg Elin Grytting, ein fin folkemusikar som gjennom fleire års arbeide veit mykje om folkemusikken i Sogn og Fjordane. Vi fann fort tonen, og er takksame for at Sogn og Fjordane Teater og Fylkesmusikarane i Sogn og Fjordane samarbeider om denne oppsettinga.

Velkomen!

Jannik Bonnevie

Marie Takvam

Marie Takvam er fødd i 1926 i Ørsta og debuterte med diktsamlinga *Dåp under sju stjerner* i 1952. I starten møter vi ein lyrikar med eit tradisjonelt form- og biletspråk, men frå og med *Signal* (1959) møter vi ein mørkare, meir aggressiv og i tillegg meir kjønnsrollemedviten tone i Takvams dikt, samstundes som ho eit stykke på veg frigjer seg frå dei formelle

tvangstrøyene og den tradisjonelle biletsstrukturen. Ho vert meir konkret og kvardagsleg. Ho utvidar perspektivet mot samfunnet og historien, med angrep på krig, atomkapplau og forureining - aller klarast i det anti-imperialistiske diktet *Gamle Europa* der Takvam skildrar overgrepa frå den rike verda mot Afrika i eit konkret valdtektsbilete.

Marie Takvam

I *Merke etter liv* (1962) vert denne tendensen ført vidare, og vi finn døme på dikt som føregrip kvinneleg kamplyrikk på 70-talet.

Sentrale tema i lyrikken til Takvam er motsetnaden mellom openheit/livlyst og angst for å bli avvist og misforstått i ei kald verd styrt av menn. Diktsamlingane hennar på 70- og 80-talet plasserer henne blant dei fremste «opprørslyrikarane» under den nye feminismen. Avstanden attende til den «naive» og kjærleikssvultne debutanten er stor.

Aslaug Låstad Lygre

Aslaug Låstad Lygre (1910-1966) var fødd i Lindås i Nordhordaland. Ho debuterte med *No blømer alle roser* i 1943, ei samling som inneheld tradisjonell bygdelyrikk med taktfast rytme og rimpar som «arm og barm» og «eim og heim», og med naturstemningar som gir diktar-eget ein heimleg tryggleik.

Aslaug Låstad Lygre

I samlinga *Rit di rune* (1957) har Lygre, med hell lete seg prege av det modernistiske formspåket i tida, samstundes som motivkrinsen er utvida. Vi

finn her byen for første gong, og det er som om denne røynsla skaper ei sterkare rørsle i dikta. Eit hovudtema er motsetnaden mellom eit ønske om å realisere seg sjøl i ulike roller og ein lengsel etter å finne kvile i det som er.

I seinare diktsamlingar som *Fest i september* (1960) og *Primulakveld* (1964) trer det religiøse grunndraget i dikta sterkare fram. Utan at det vert tematisert ope, formidlar Lygre i desse samlingane også ei spenning i det kvinnelege eget som opnar for klare kjønnsrollekritiske perspektiv.

Marit Tusvik

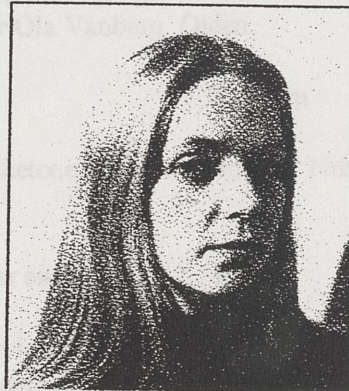
Marit Tusvik er den yngste av dei tre forfattarane, fødd i Høyanger i Sogn i 1951. Ho debuterte med diktsamlinga *Reisen til mandarinlandet* i 1979, og kjenneteikn ved dikta er det enkle, konkrete, Vestlandsbakgrunn og nærleik til jord og natur.

Etter den andre dikt-

samlinga *I byen under byen* (1985) gjekk Tusvik over til å skrive prosa og dramatik, og gav ut si tredje diktsamling, *Gjennomtrekk*, først i 1997.

Som barnebokforfatter debuterte Tusvik med ei diktsamling. Med nonsensliknande vers ber både *Mellom sol og måne* (1984) og *Hestehov* (1987) preg av påverknad frå Inger Hagerup.

Marit Tusvik har i 1999 mottatt Amalie Skramprisen.

Marit Tusvik

Jannik Bonnevie og Elin Grytting

Jannik Bonnevie er utdanna frå Statens Teaterskole (1967-71). Ho har vore fast tilsett ved DNS og i Fjernsynsteatret. Her har ho hatt store roller i klassisk og moderne

dramatik. Bonnevie har gjesta teater som Nathionalteatret, Det Norske Teatret og Riksteatret og Sogn og Fjordane Teater. I tillegg har ho i fleire år produsert eigne førestillingar.

Elin Pehrson Grytting har musikkutdanning frå Østlandets Musikkonservatorium. I dag er Grytting folkemusikar i den fylkeskommunale folkemusikkgruppa i Sogn og Fjordane. Ho har turnert med Rikskonsertane og delteke på festivalar og konsertar i inn- og utland. I 1998 gav ho ut CD'en «Almuens Sanger. Diktarpreden Claus Frimann».

Elin Grytting og Jannik Bonnevie
(Foto: Erik Berg)

I rekkefølge får du høyre
følgande dikt:

1. Frå barndomsdalen	Takvam
2. 14. november 1889	Tusvik
3. Desperasjon i kampen mot Moder Tid	Takvam
4. Kva gjer godt?	Tusvik
5. Lukkelege var vi	Lygre
6. Vi krangla	Tusvik
7. Mors gode råd	Tusvik
8. Uimotståeleg	Tusvik

Huving, kulokk frå Sogn etter Martha Takle,
Brekke.

9. Tre prikkar på teigen	Lygre
10. I min barndom	Takvam
11. Vi skal ikkje sova	Lygre
12. Morgonen er fin	Tusvik

Morgonsalme, folketone frå Sunnfjord.

13. Oldemor	Takvam
14. På gjennomreise	Tusvik
15. Det var leitt	Tusvik
16. Lettnad	Tusvik
17. Du	Takvam

Eg ser deg, folketone frå Voss etter
Margreta Opheim.

18. Sivilisasjon	Takvam
19. Det glade raseri	Takvam

20. Ho sa:	Tusvik

Å ve du ha meg, folketone frå Sogn etter
Bendik Sørestrand, Lavikdalen.

21. Lev mitt liv	Takvam
22. Død nabo	Takvam
23. Så stilt skulle det vera	Lygre

Huldreslått, folketone frå Nordfjord etter
Paul Berstad, Selje.

24. Tale ved båra til ein vestlands-småbonde	Takvam

Så glad som jeg til senge går, folketone frå
Nordfjord etter Ola Vanberg, Olden.

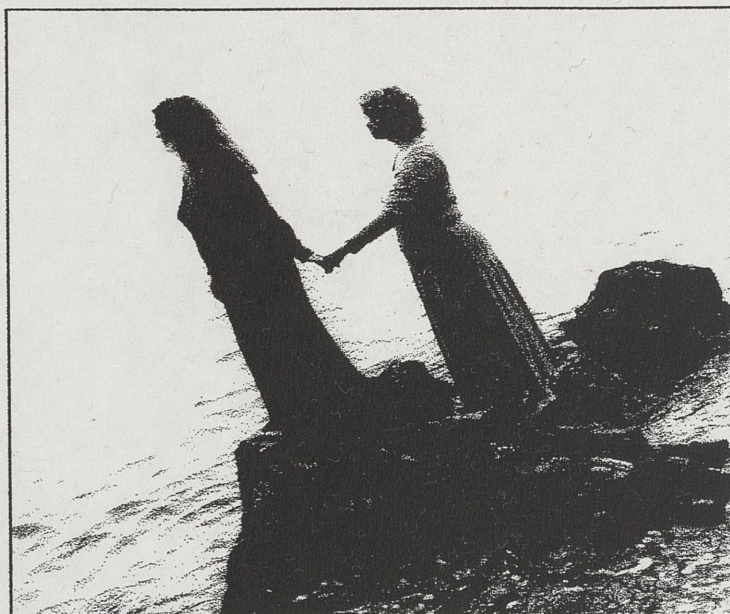
25. Lys	Takvam

Barnetrall, folketone frå Nordfjord etter Nils
Hole, Breim.

26. Det vandrar eit barn	Lygre

Jannik Bonnevie: Idé, prosjektleiing, tekstutval
og tittel, opplesing og song

Elin Grytting: Melodiane til *Det glade raseri*
og *Det vandrar eit barn* og alle mellomspel/
improvisasjonar, song, diverse rytmeinstrument,
trefløyte, munnharpe og opplesing.

Depotbiblioteket

00sd 19 657

30. Ho sa Taksvik

4 ve du ha meg, folketone fra Sogn eller Børlek Sørensen, Lævickalen Taksvik

31. Lev mitt liv Taksvik

32. Dødd anso Taksvik

33. Så stik skulle det vere Lygve

Huldrerston, folketone fra Nordjord eller Paul Børstad, Sjøje Taksvik

34. Tais ved pårs til ein vestands-sambonde Taksvik

35. Glad som jeg til sange gav folketone fra Nordjord eller Ole Vande, Ølden Taksvik

35. Lys Taksvik

Barnetull, folketone fra Nordjord eller Nils Hole, Børin Lygve

36. Det vandte et barn Lygve

Jannik Børnveit: Idd, prosjektning, tekstutval og titel, opplasing og song

Ein Gyrting: Melodiane til Det glade rasen og Det vandte eit barn og alle mellompeil improvisasjonar, song, diverse rytmestruktur, treliyste, mannshupe og opplasing Taksvik

Taksvik

Taksvik

1. november 1899 Taksvik

2. Prosjektning i handen mot Taksvik

3. Meder Tid Taksvik

4. Det gje godt! Lygve

5. Likk sjoge var vi Taksvik

6. Vi kungje Taksvik

7. More gode tid Taksvik

8. Linnestoleg Taksvik

Hving, kulek fra Sogn eller Manha Tale, Børlek Lygve

9. Tre pårsken på teigen Taksvik

10. I min barndom Lygve

11. Vi skal kjipe sove Taksvik

12. Morgonen er fin Taksvik

Megevandene, folketone fra Sunnfjord Taksvik

13. Øldebor Taksvik

14. På gommanise Taksvik

15. Det var len Taksvik

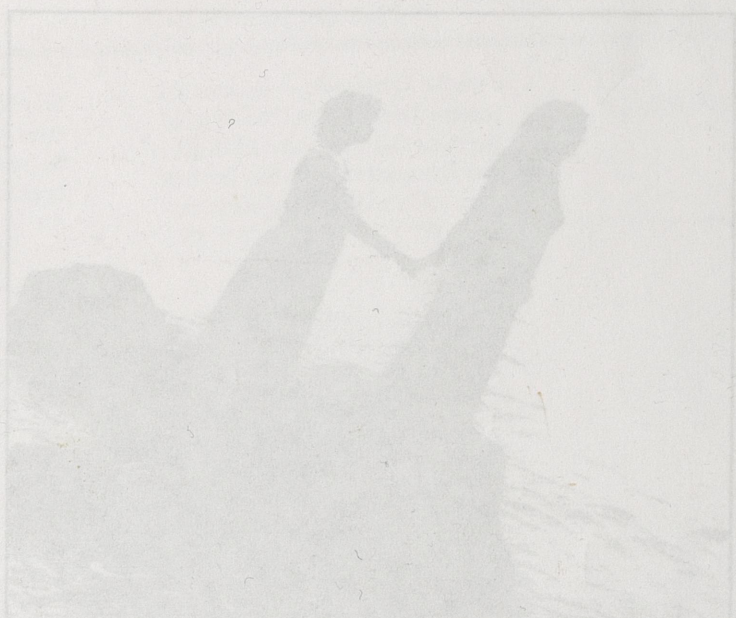
16. Letnad Taksvik

17. Du Taksvik

18. Sivrisasjon Taksvik

19. Det glade rasen Taksvik

20. Eg var deg, folketone fra Voss eller Margda Øheim Taksvik

Illustrasjon av to personer i tradisjonell klær, muligens fra Nordjord.